TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE HALK ŞİİRİ

Cumhuriyet Dönemi'nde halk şiiri, ilgi görmüş bir alandır. Bunda bazı sanatçıların Millî Edebiyat zevk ve anlayışını devam ettirmek istemeleri etkili olmuştur. Çünkü bu anlayıştaki sanatçılar (Arif Nihat Asya, Orhan Şaik Gökyay, Necmettin Halil Onan vb.) halkın geleneğinden, dilinden, ortak zevkinden vb. yararlanmışlar; böylelikle bir memleket edebiyatı meydana getirmeye çalışmışlardır. Küçük değişiklikler olsa da Âşık edebiyatının özellikleri bu dönemde de devam etmiştir. Yani sanatçılar; saz eşliğinde çalıp söyleme, sade dil kullanma, halk kültüründen uzaklaşmama, hece ve dörtlük nazım birimini kullanma gibi özellikleri bu dönemde de sürdürmüşlerdir. Daha önceki yüzyıllardan farklı olarak bu dönemde şiirler, nazım şekillerinin (koşma, semai, destan…) adlarıyla anılmamış; her şiir için özel başlık kullanılmıştır.

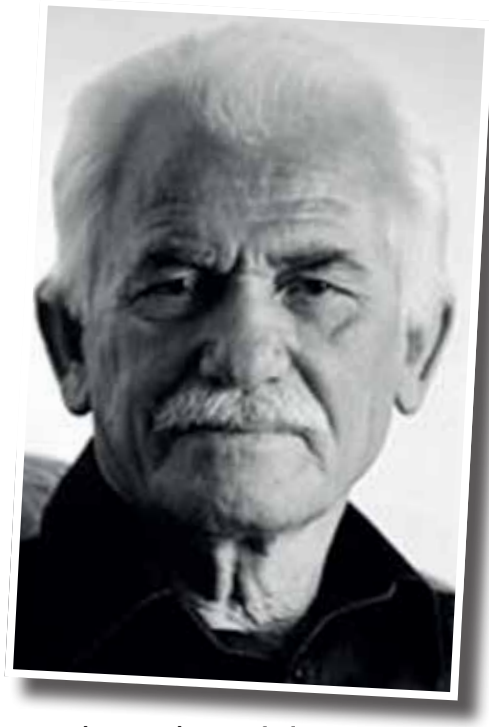
Cumhuriyet Dönemi halk şiirinin âşıkları arasında Âşık Veysel, Âşık Feymani, Davut Sulari, Ali İzzet Özkan, Abdurrahim Karakoç, Âşık Daimi, Sefil Selimi, Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu gibi isimler sayılabilir.

ÂŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU

Cumhuriyet Dönemi saz şairlerindendir. Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Sivrialan köyünde yaşamını sürdüren Âşık Veysel, 7 yaşında çiçek hastalığına yakalandı ve gözleri görme yeteneğini kaybetti. Avunması için babasının aldığı sazla haşır neşir oldu, köye gelen âşıkları da dinleyerek onlardan etkilendi. Tanınmasında Ahmet Kutsi Tecer'in etkisi vardır. Cumhuriyet'in 10. yıl dönümü sebebiyle Ankara'da olmak istediği için bir arkadaşıyla üç ay süren bir yürüyüşün sonunda Ankara'ya ulaştı. İlk şiirlerini buradaki 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı töreninde okudu. Türkiye'yi diyar diyar dolaşıp sazını çalmaya devam etti. Yeni ve güncel konulara şiirlerinde yer veren Âşık Veysel; kaderci dünya görüşü, doğa, toprak sevgisi, aşk, ayrılık, yaşam, yalnızlık, memleket sevgisi gibi temaları sade bir dille işledi. Âşık Veysel'in bütün şiirleri Ümit Yaşar Oğuzcan tarafından derlenerek İş Bankası Kültür Yayınları tarafından *Dostlar Beni Hatırlasın* adıyla yayımlandı. 2016 yılında da İnkılap Kitabevi; Âşık Veysel'in şiirlerini, *Dostlar Beni Hatırlasın-Âşık Veysel Hayatı ve Bütün Şiirleri* adı altında topladı.

ÂŞIK FEYMANİ

Cumhuriyet Dönemi halk şairlerindendir. Asıl adı Osman Taşkaya olan Âşık Feymani, Osmaniye'nin Kadirli ilçesine bağlı Azaplı köyünde doğdu. Küçük yaşlardayken âşıklık geleneğine ilgi duyan Feymani, bu alanda kendini geliştirdi. Âşıklığa başlamasında Karacaoğlan geleneğinin, yörede yaygın olan türkülü halk hikâyelerinin ve usta malı türkülerin etkisi oldu. Bağlı bulunduğu ailede âşıkların olması, onu âşıklık geleneğine yaklaştırdı. Feymani, Adana'da topluluk önünde saz çalan ilk âşıklardan olup Adana'da saz çalınmasını yaygınlaştırdı. Feymani, badeli âşıklardandır. Önceleri "Çoban, Çoban Osman" mahlaslarını kullanan sanatçı, rüyasında bir pirin kendisine "Feymani" diye seslenmesiyle Feymani mahlasını kullanmaya başladı. Doğal, akıcı ve içten bir üslubu vardır. Yerel ve özgün bir söyleyişe sahip olan Feymani; şiirlerini atasözleri, deyimler, alkış ve kargışlar gibi çeşitli halk söyleyişleriyle zenginleştirmiştir. Lirik bir söyleyişe sahip olan sanatçının dinî-tasavvufi nitelikli şiirleri de vardır. Şiirlerinde aşkın yanı sıra gurbet, ayrılık, kaderden ve felekten yakınma, vatan, kahramanlık gibi temaları işledi.

SORULAR

SORU 1

Yâr deyince kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor, aklım şaşıyor
Lambada titreyen alev üşüyor
Aşk kâğıda yazılmıyor Mihriban

Bu dizelerle ilgili,
I. Semai nazım biçimiyle söylenmiştir.
II. Ek hâlinde redif kullanılmıştır.
III. Kafiye düzeni "aaab" şeklindedir.
IV. Halk şiiri geleneğiyle söylenmiştir.
yargılarından hangileri <u>söylenemez</u>?
A) Yalnız I.
B) Yalnız II.
C) I ve II.
D) II ve III.
E) III ve IV.

Cevap: A

SORU 2

Yeni mektup aldım gül yüzlü yârdan,
Gözletme yolları, gel deyi yazmış;
Sivralan köyünden, bizim diyardan
Dağlar mor menevşe, gül deyi yazmış

Bu dizelerden yola çıkarak Âşık Veysel ile ilgili,
I. Hece ölçüsünü kullanır.
II. Biçimden çok, içeriğe önem verir.
III. Soyut ve kapalı bir anlatımı vardır.
IV. Aşk, tabiat, ayrılık, özlem gibi konuları işler.
yargılarından hangileri <u>söylenemez</u>?
A) Yalnız I.
B) Yalnız II.
C) I ve II.
D) II ve III.
E) III ve IV.

Cevap: D

SORU 3

Cumhuriyet Dönemi'nin usta âşıklarından biri olan sanatçının asıl adı Osman Taşkaya'dır. Sanatçı, Çukurova muhitinde yetişmiş olup bilhassa tasavvufi içerikli nasihatname türündeki eserleriyle bilinir. "Gelsin de Bak, Evvel, Gönül Sarayı, Ahu Gözlüm" şiirlerinden birkaçıdır.

Bu parçada tanıtılan Cumhuriyet Dönemi halk şairi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Âşık Ömer
B) Murat Çobanoğlu
C) Âşık Reyhani
D) Âşık Feymani
E) Muharrem Ertaş

Cevap: D